

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. arch. Moniki Jaszek

pt.: *„Znaczenie architektury terenów nadrzecznych dla współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju. Optymalizacja strategii projektowych.”*

wykonanej pod opieką promotorską

Pani dr hab. inż. arch. Beaty Majerskiej-Pałubickiej, Prof. PŚ
na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej

1. Podstawa opracowania

- 1.1. Zlecenie Przewodniczącego Rady Dyscypliny Architektura i Urbanistyka Politechniki Śląskiej, Pana dr. hab. inż. arch. Krzysztofa Rostańskiego, prof. PŚ, na opracowanie recenzji rozprawy doktorskiej mgr inż. arch. Moniki Jaszek: pismo nr RD. AiU.512.1.2024 z dnia 22.03.2024 (wpłynęło 02.04.2024)
- 1.2. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., art. 187 (Dz. U. z 2023 r. poz. 742) z późniejszymi zmianami
- 1.3. Rozprawa doktorska pani Moniki Jaszek pt.: *„Znaczenie architektury terenów nadrzecznych dla współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju. Optymalizacja strategii projektowych.”* (oprawiony w twardą okładkę dwustronny wydruk komputerowy w formacie A4), Wydział Architektury Politechniki Śląskiej, Gliwice 2024 (wpłynęła 02.04.2024)

1. Ocena części formalnej rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska Pani mgr inż. arch. Moniki Jaszek pt.: *„Znaczenie architektury terenów nadrzecznych dla współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju. Optymalizacja strategii projektowych”* jest jednotomowym, ilustrowanym opracowaniem w formie dwustronnego wydruku komputerowego formatu A4 o objętości 312 numerowanych stron. Pracę opracowano i przedstawiono do oceny w dyscyplinie *architektura i urbanistyka*.

Struktura formalna rozprawy doktorskiej jest charakterystyczna dla podobnych opracowań naukowych. Po stronie tytułowej zamieszczono *Spis Treści* (str. 3 - 4). Pracę podzielono na

cztery rozdziały. Są nimi kolejno: ROZDZIAŁ I *Wprowadzenie* (str. 5 - 19); ROZDZIAŁ II *Badania ogólne* (str. 21 - 134); ROZDZIAŁ III *Badania szczegółowe* (str. 135 - 265); ROZDZIAŁ IV *Podsumowanie* (str. 267 - 288). Następnie, po rozdziałach merytorycznych Doktorantka zamieściła BIBLIOGRAFIĘ (str. 289), Spis rycin (str. 297), Spis tabel (str. 306), Słownik pojęć (str. 308) oraz Streszczenia w języku polskim (str. 309) i angielskim (str. 311).

Struktura pracy została przedstawiona przez Autorkę na str. 11 w podrozdziale 1.4. *Zakres badań/struktura rozprawy*. Połączenie w jednym podrozdziale zakresu badań ze strukturą pracy nie jest dobrym zabiegiem. Zatracona została czytelność struktury pracy poprzez nagromadzenie zbyt dużej ilości informacji, które w opisie struktury są zbędne. Zakres pracy powinien zaś obejmować zakres czasowy i terytorialny i powinien być przedstawiony syntetycznie. W tym przypadku, zbyt rozbudowany opis zawiera wiele nieistotnych dla przedstawienia zakresu badań, informacji. Strukturę pracy najlepiej więc ilustruje *Spis treści* (str.3 - 4). Jasno określony jest przedmiot badań (1.2. *Przedmiot badań*, str.9) i cele (1.3. *Cel badań/ hipoteza/ pytania badawcze*, str.10). Metody badawcze przedstawione zostały w podrozdziale 1.5. *Metody badawcze/metodyka badań* (str.14). Doktorantka wyjaśnia genezę podjęcia badań w podrozdziale 1.6. *Uzasadnienie wyboru tematu/ problem badawczy* (str.16). a w podrozdziale 1.7. *Stan wiedzy* przedstawia stan badań (str. 18).

Praca jest bardzo ciekawa, a temat aktualny i wart przeprowadzonych badań. Rozprawę jednak trudno się czyta, ze względu na wielkie zagęszczenie tekstu oraz stosowanie niewielkiej ilości akapitów, szczególnie w tabelach (np. tabela *Wybór przykładów do badań szczegółowych*, str. 137, tabela *Charakterystyczne dane dużych dwubrzeżnych miast polskich oraz wskazanie transformacji ich nadrzecznych obszarów centralnych*, str.140, większa część tekstu w podrozdziale 3.3 *Badania szczegółowe*, str.145 - 239, większa część tekstu w podrozdziale 3.6. *Wnioski zbiorcze z badań szczegółowych*, str. 258 - 265 i inne). Konsekwentnie potraktowano wywód naukowy, którego czytelność jednak osłabiają zbyt rozbudowane treści wyjaśniające (np. podrozdział 2.7. *Zrównoważony rozwój – wybrane zagadnienia*, str. 125, w tym przede wszystkim 2.7.1. *Zrównoważony rozwój w ujęciu ogólnym*, str. 125- 127 oraz 2.7.2. *Zrównoważony rozwój w architekturze i urbanistyce*, str.127 – 129 i inne). Zagadnienia poruszane w tych obszernych opisach zostały już wielokrotnie przebadane i powinny być uwzględnione w pracy jako stan badań, odniesienia do literatury oraz przypisy i zostać przytoczone w podrozdziale 1.7. *Stan wiedzy* (str. 18), który w pracy jest zbyt ubogi. W opracowaniu pojawiają się literówki (np. str. 4 – jest *Optymalizacji* a powinno być *Optymalizacja*; str. 14 – jest *zestawienia*, a powinno być *zestawieniu*; jest *stworzenia* a powinno być *stworzeniu*, str. 31 – jest *nadrzeczny*, a powinno być *nadrzeczne*; str. 58 – jest *Londyny*, a powinno być *Londynu*, str. 80 – jest *Tłowiński*, a powinno być *Tołwiński*, str. 125 – jest *międzynarodowy*, a powinno być *międzynarodowym*, jest *niepływających*, a powinno być *wpływających*, str. 151 – jest *był*, a

powinno być *była*, str. 173 – jest *zabudową*, a powinno być *zabudowę*, jest *koniczność*, a powinno być *konieczność*, str. 257 – jest *rozwiązani*, a powinno być *rozwiązań* i inne). Na stronie 81 pojawił się błąd w nazwisku autora pozycji źródłowej zarówno w tekście jak i w przypisie dolnym nr 248. Autorem publikacji *Architektura krajobrazu. Wybrane problemy studialne, projektowe i konserwatorskie* Wydawnictwa Politechniki Krakowskiej z roku 1968 był Janusz Bogdanowski, a nie Bogdanowicz. Doktorantka nie uniknęła też błędów stylistycznych np. w zdaniu: *Oprócz działań mających na celu odbudowę urbanistyczną obszaru równie istotnym elementem była regeneracja przyrodnicza fragmentów rzeki Lee, ukierunkowana na renaturyzacji (literówka), polegającej na naturalnym ukształtowaniu jej koryta i wprowadzaniu charakterystycznej bioróżnorodności dla nadwodnych ekosystemów* (str. 59); w zdaniu: *Gdzie przewidziano również obszary przeznaczone dla sportów wodnych w postaci spływów kajakowych czy też siatkówki wodnej* (str. 95); w zdaniu: *Przyczyną podjęcia działań transformacji obszarów nadrzecznych centralnych śródmieścia Powiśla Starego Miasta, była chęć ponownego zwrócenia się miasta ku rzece oraz „oddaniu” przyległych nadrzecznych obszarów wszystkim użytkownikom miasta, poprzez nowe zagospodarowanie Bulwarów Wiślanych zapewniające ciągłość przestrzenno-funkcjonalną obszaru nadrzeczego z miastem, oraz wyposażenie ich przestrzenie w prestiżowe rozwiązania architektoniczno-urbanistyczne, a w tym emblematyczną architekturę* (str. 151) i w wielu innych zdaniach. Przedstawiona pisownia przykładów jest oryginalna, zatem można też dostrzec błędy interpunkcyjne. Być może błędy te spowodowane są budowaniem zbyt długich zdań. Przykładem zdania niepoprawnie zbudowanego gramatycznie oraz zawierającego błąd ortograficzny (lub literówkę) i interpunkcyjny jest zdanie: *W oby dwóch przypadkach nie występują tutaj elementy wolnostojące, ale mogą się pojawić, rzeka tutaj pełni swego rodzaju scenerię a ograniczająca zabudowa ramy kadru, teatru, przedstawienia* (str. 299). W pracy znaleziono też przykłady pleonazmów np. *okres czasu*, (str. 31, 33, 34), *dzień dzisiejszy* (str. 42). Bardzo cenny jest załączony materiał fotograficzny autorstwa samej Doktorantki. Zdjęcia stanowią doskonałą ilustrację opisanych przykładów. Niestety nie ma tytułów, numeracji oraz źródeł ilustracji w podrozdziale 3.4. (str. 240 - 248).

Bardzo cenne jest autorskie opracowanie tabel. Ich czytelność jest jednak ograniczona przez wprowadzenie do nich zbyt dużej ilości informacji. Dla jakości pracy naukowej bardzo duże znaczenie ma nie tylko umiejętność przeprowadzenia analizy, ale też syntezy.

Mimo zauważonych uchybień, rozprawa doktorska Pani mgr inż. arch. Moniki Jaszek pt.: *„Znaczenie architektury terenów nadrzecznych dla współczesnych miast w kontekście paradigmatu zrównoważonego rozwoju. Optymalizacja strategii projektowych”* pod względem formalnym spełnia kryteria stawiane przed tego typu opracowaniami naukowymi.

2. Ocena części merytorycznej rozprawy doktorskiej

Oceniana rozprawa doktorska Pani mgr. inż. arch. Moniki Jaszek pt.: „*Znaczenie architektury terenów nadrzecznych dla współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju. Optymalizacja strategii projektowych*” podejmuje problematykę architektury terenów nadrzecznych współczesnych miast. W podrozdziale 1.2. *Przedmiot badań* Doktorantka uściśla przedmiot badań do rozwiązań architektoniczno – urbanistycznych obszarów współczesnych miast (str. 9). To bardzo aktualny temat zarówno na poziomie globalnym, europejskim, jak i rodzimym – polskim. Praca, zgodnie z brzmieniem tytułu oraz opisu przedmiotu badań, dotyczy miast współczesnych. Recenzentka nie dopatrzyła się jednak wyjaśnienia co według Doktorantki oznacza termin „współczesne” w odniesieniu do badanych miast. Być może jest to przeoczenie Recenzentki. Jednak na stronie 11 czytamy ... *(realizowane pod koniec XX w., aż do czasów współczesnych)*... O jaki zatem przedział czasowy chodzi Doktorantce w sformułowaniu „współczesne”?

Autorka we WPROWADZENIU, które potraktowano w rozprawie jako ROZDZIAŁ I, przedstawia 1.1. *Wstęp* (str. 7), następnie omawia wspomniany powyżej przedmiot badań (str.9), a w podrozdziale 1.3. definiuje cel badań, hipotezę i stawia pytania badawcze (str. 10). Cele sformułowane są czytelnie, a osiągnięcie ich oparła Doktorantka na odpowiedziach na postawione pytania badawcze. Postawione cele badań to: 1. *Określenie znaczenia rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych nadrzecznych obszarów centralnych dla współczesnych miast dwubrzeżnych, polskich, posiadających strukturę historycznego miasta – sprecyzowanie wytycznych projektowych dla tych rozwiązań w kontekście zrównoważonego rozwoju*; 2. *Optymalizacja strategii projektowych podejmowanych podczas transformacji nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast dwubrzeżnych, polskich, posiadających strukturę historycznego miasta w kontekście zrównoważonego rozwoju* (str.10). W opinii Recenzentki, dla przeprowadzenia wywodu naukowego w zupełności wystarczyłyby postawione przez Doktorantkę pytania badawcze, odpowiedzi na nie i wyciągnięcie wniosków. Hipoteza bowiem nie jest do końca spójna z celami pracy i wydaje się zbędna. Hipoteza brzmi „... *Kierunki transformacji nadrzecznych obszarów centralnych, zlokalizowanych we współczesnych miastach dwubrzeżnych, polskich, posiadających strukturę historycznego miasta, podążają za paradygmatem zrównoważonego rozwoju...*” (pisownia oryginalna). W skrócie, cele badań to: **określenie znaczenia** rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych nadrzecznych obszarów współczesnych miast oraz **optymalizacja strategii projektowych** podejmowanych podczas transformacji tych obszarów. Istotą hipotezy zaś jest stwierdzenie, iż kierunki transformacji... **podążają za paradygmatem zrównoważonego rozwoju**. Odniesienie pracy do paradygmatu zrównoważonego rozwoju nie wydaje się zasadne. Założenia zrównoważonego rozwoju

funkcjonujące ze zmianami od prawie czterdziestu lat (raport WCED z 1987 r. – Nasza wspólna przyszłość) wpisały się już w istotę rozwoju cywilizacyjnego i powinny na tym etapie być traktowane jako standard.

Metody badawcze szeroko opisano w podrozdziale 1.5. *Metody badawcze / metodyka badań* (str. 14). Już na etapie badań ogólnych Doktorantka pisze o wskazaniu nadrzecznych obszarów zlokalizowanych w **polskich** miastach. Badania szczegółowe dotyczą już tylko miast **polskich**. Według Recenzentki tytuł pracy powinien więc wskazywać na badanie miast polskich na tle rozwiązań światowych. Za bardzo rozbudowaną metodologią podążają bardzo rozbudowane badania. Badania są aktualne, ciekawe i potrzebne, ale zdecydowanie zbyt obszerne. Praca dowodzi wielkiej znajomości tematu przez Doktorantkę oraz jej wiedzy wykraczającej poza temat. Zebrany materiał i wyodrębnienie właściwie kilku przedmiotów badań opisanych w badaniach ogólnych i badaniach szczegółowych, byłyby wystarczające dla opracowania przynajmniej dwóch prac doktorskich.

W podrozdziale 1.6. *Uzasadnienie wyboru tematu / problem badawczy* (str. 16) Doktorantka przedstawiła genezę jej zainteresowań tematem. Zwraca uwagę, że badania przedstawione w dysertacji doktorskiej stanowią dla Autorki kontynuację badań, nad którymi pracowała już od 2018 roku. Długi czas prowadzenia badań pozwala na przegląd tematyki na przestrzeni lat oraz zdiagnozowanie zmian i efektów działań.

Jak już wspomniano, ogrom informacji przedstawionych w pracy dowodzi zapoznania się przez Doktorantkę z bogatą literaturą przedmiotu. W spisie pozycji literaturowych przytoczono ich sto czterdzieści dwie (str. 291) oraz sto siedem stron www (str. 295). Tym bardziej dziwi Recenzentkę przedstawienie przez Doktorantkę zbyt ubogiego *Stanu wiedzy* (str. 18-19). Znalazło się tu tylko dwadzieścia pozycji. Z wieloma opracowaniami literaturowymi dotyczącymi przedmiotu badań zapoznajemy się w trakcie wywodu naukowego. Przez zbyt szczegółowe ich omawianie, praca stała się za obszerna, a przedstawiony stan wiedzy niekompletny. Opracowanie stanu badań dla przedmiotu badań jest jednym z kluczowych elementów dobrze przygotowanej dysertacji. W recenzowanej pracy ta część pozostawia wiele do życzenia.

W ROZDZIALE II *Badania ogólne* (str. 23 - 134) Autorka dąży do sprecyzowania zagadnień dotyczących obszarów nadrzecznych zlokalizowanych w mieście. Badania ogólne przedstawione w tym rozdziale mają na celu doprecyzowanie przedmiotu badań szczegółowych, które opisano w ROZDZIALE III. Tło historyczne nakreślono w podrozdziale 2.1. *Połączenia miasto-rzeka. Rys historyczny* (str. 23 - 41). Przedstawiając rys historyczny dotyczący połączeń miast z rzeką, Doktorantka szeroko omawia lokalizacje miast względem rzeki (str. 24 – 29), ewolucję połączeń miast z rzeką (str. 30 – 37), znaczenie terenów nadrzecznych dla miast w ujęciu

historycznym (str. 38 – 39). Podrozdział zakończony został wnioskami, w których scharakteryzowano obszary nadrzeczne miast dwubrzeżnych posiadające strukturę historycznego miasta, które w dalszym ciągu pracy będą stanowić przedmiot badań szczegółowych.

W podrozdziale 2.2. *Połączenie miasto-rzeka. Współczesność* (str. 42 – 62). Doktorantka omawia integrację tych terenów od drugiej połowy XX w do dziś. W pierwszej części tego podrozdziału przedstawiono transformacje terenów nadbrzeżnych miast europejskich takich jak: Rotterdam / rzeka Nowa Moza, Amsterdam / rzeka IJ, Bilbao / rzeka Nervión, Madryt / rzeka Manzanares, Hamburg / rzeka Łaba, Londyn / rzeka Tamiza, Monachium / rzeka Izara, (str. 44 - 62). Następnie Doktorantka omawia transformacje terenów nadrzecznych miast polskich: Bydgoszczy, Gdańska, Warszawy, Wrocławia, Szczecina, Lublina, Poznania, Radomia, Łodzi (str. 62 – 65). Podrozdział 2.2. kończą wnioski, w których przedmiot badań szczegółowych został ponownie zawężony. Uszczegółowiony przedmiot badań odniesiono zatem do obszarów nadrzecznych zlokalizowanych w polskich miastach, dla których na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat podjęte zostały działania transformacyjne, mające na celu integrację tych obszarów z miastem (str. 66).

Podrozdział 2.3. *Teren / obszar nadrzeczny* (str. 67 – 79) w całości jest wyjaśnieniem tego pojęcia. Doktorantka wyjaśnia tu czym jest teren nadrzeczny w ujęciu przyrodniczym (str. 67), jak należy rozumieć pojęcie teren nadrzeczny w środowisku zbudowanym (str. 70). Następnie przedstawia podział obszaru nadrzecznego w mieście (str. 75). Podrozdział 2.3. jest konsekwentnie zakończony wnioskami (str. 75). W tym miejscu Doktorantka znowu zawęża przedmiot badań do nadrzecznych obszarów centralnych miasta, a na zakończenie przedstawia autorski podział układu nadrzecznego współczesnego miasta dwubrzeżnego względem rzeki.

W podrozdziale 2.4. *Architektura / rozwiązania architektoniczno – urbanistyczne nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast* (str. 80 – 104), po rozbudowanym wprowadzeniu, przedstawiono sposób i skalę obserwacji rozwiązań architektoniczno – urbanistycznych wnętrza krajobrazu nadrzecznego obszaru centralnego miasta (str. 82). Obserwacje prowadzono dla skali makro, medium, mikro i miks. W opisie skali na stronie 84 wkraść się błąd. Jest „skala miks”, a powinno być „skala medium”. W dalszej części podrozdziału 2.4. przedstawiono formy rozwiązań architektoniczno – urbanistycznych nadrzecznego obszaru centralnego miasta określone przez Doktorantkę jako „ukształtowanie rozwiązań architektoniczno – urbanistycznych” (str. 87). Ich charakterystyki dokonano w zależności od intensywności zabudowy oraz lokalizacji obiektów na styku lądu z wodą. Wnioski (str. 104) wskazują na ponowne zawężenie przedmiotu badań do nadrzecznych obszarów centralnych miast dwubrzeżnych polskich posiadających strukturę historycznego miasta, dla których na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat podjęto działania transformacyjne integrujące obszar nadrzeczny z miastem.

W podrozdziale 2.5. *Znaczenie rozwiązań architektoniczno – urbanistycznych nadrzecznych obszarów centralnych dla współczesnych miast* (str.105 – 114) wyodrębniono funkcje takiego obszaru oraz przedstawiono jego charakterystykę w odniesieniu do poszczególnych funkcji. Treści te zostały ujęte w autorskich tabelach. Na ich podstawie przedstawiono wnioski, w których określono pierwszą grupę tematyczną kryteriów badawczych dla badań szczegółowych.

W podrozdziale 2.6. *Zagrożenia lokalne oraz globalne dla nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast* (str.115 – 124) przedstawiono w opracowanych przez Doktorantkę tabelach, zagrożenia oraz ich charakterystykę. W pierwszej tabeli zestawiono zagrożenia lokalne oraz globalne dla nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast w odniesieniu do środowiska zbudowanego oraz środowiska przyrodniczego (str. 117). W drugiej tabeli wyodrębniono zagrożenia związane z planowaniem oraz projektowaniem transformacji centralnych obszarów nadrzecznych (str.122). Na zakończenie, również w tabeli (choć nie nazywając rysunku tabelą) (ryc. 119, str.123) dokonano zestawienia danych z powyższych tabel. Na podstawie powyższych danych, przedstawiono wnioski, w których określono drugą grupę tematyczną kryteriów badawczych dla badań szczegółowych.

W podrozdziale 2.7. *Zrównoważony rozwój – wybrane zagadnienia* (str.125 – 133) Doktorantka zawarła informacje na temat zrównoważonego rozwoju w ujęciu ogólnym (str. 125) oraz zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do architektury i urbanistyki (str.127). Według Recenzentki, treści zawarte w tej części są doskonale znane w środowisku naukowym związanym z dyscypliną architektura i urbanistyka, badane od lat osiemdziesiątych XX w, powstało na ich temat mnóstwo opracowań i nie ma sensu ich ponownie przytaczać. Wystarczyło dać do nich odniesienia w przypisach i cytowaniach. Następnym rozszerzeniem i tak już bardzo obszernej pracy, jest przedstawienie przez Doktorantkę kryteriów projektowych dla kształtowania nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju (str. 130). We wnioskach do tej części kryteria te potraktowano jako trzecią grupę tematyczną kryteriów badawczych dla badań szczegółowych.

2.8. *Wnioski zbiorcze z badań ogólnych* (str.133 – 134) stanowią zbiorcze przedstawienie założeń prowadzących do uszczegółowienia pracy i stanowią punkt wyjścia do badań szczegółowych.

Na podstawie powyższego opisu, można stwierdzić, że ROZDZIAŁ II jest zbudowany logicznie. Doktorantka w kolejnych krokach uściśla przedmiot badań. Według Recenzentki, każdy z tych kroków stanowi bogaty materiał badawczy. Już sam ten rozdział mógłby być odrębną pracą naukową. Przedstawione badania są niezwykle ciekawe, ale ich opis jest zbyt rozbudowany. Wiele z przytoczonych treści mogłoby znaleźć się w przypisach, do wielu wystarczyłyby odniesienia do literatury, przedstawione w formie stosownych cytowań. Jednym z

wyznaczników dobrej pracy naukowej jest jej syntetyczność. Tak wielkie nagromadzenie tekstu, utrudnia jego czytanie i wyodrębnienie głównej myśli badawczej.

W ROZDZIALE III *Badania szczegółowe* (str. 135 - 265) Autorka przedstawia badania szczegółowe przeprowadzone w oparciu o wybrane przykłady obszarów nadrzecznych współczesnych miast. W podrozdziale 3.1. *Wybór przykładów do badań szczegółowych* (str. 137) zaprezentowano kryteria tego wyboru wynikające z przeprowadzonych badań ogólnych oraz dodatkowego uszczegółowienia. W stosunku do założeń wynikających z wniosków zamykających rozdział *Badania ogólne*, doprecyzowano zakres badawczy do „... największych miast polskich, które posiadają opracowane miejskie plany adaptacji do zmian klimatu...” (str. 138). W kolejnej tabeli (Tab. 14, str. 139) przedstawiono zestawienie dziesięciu miast, które zostały wybrane do dalszego badania. Charakterystykę tych miast przedstawiono w tabeli 15 (str. 142). I znowu spośród tych dziesięciu miast wybrano dwa z równoległym układem nadrzecznego obszaru centralnego oraz dwa z układem wyspowym. W ten sposób do badań szczegółowych zakwalifikowano tylko cztery miasta. Przedstawiono zatem w tabeli 16. (str. 143) charakterystyczne dane, rodzaje transformacji nadrzecznych obszarów centralnych polskich, dużych miast dwubrzeżnych posiadających strukturę historycznego miasta. W podrozdziale 3.2. *Schemat realizacji badań szczegółowych* (str. 143 – 144) przedstawiono ów schemat opisowo oraz w postaci graficznej (Ryc. 123, str. 144).

W podrozdziale 3.3. *Badania szczegółowe* (str. 145 – 239) dokonano analizy czterech przykładów wybranych na podstawie przeprowadzonych bardzo szerokich i dogłębnych badań. Analizę tę przeprowadzono według określonych wcześniej trzech grup kryteriów. Poddano jej: nadrzeczny układ centralny Bulwary Wiślane w Warszawie (str. 145 – 174); nadrzeczny obszar centralny Park Ludowy, rewitalizacja Doliny Bystrzycy w Lubinie (str. 175 – 198); nadrzeczny obszar centralny północny cypel Wyspy Spichrzów w Gdańsku (str. 199 – 218); nadrzeczny obszar centralny Wyspa Młyńska w Bydgoszczy (str. 219 – 239). Wszystkie przykłady analizowane są według tej samej zasady merytorycznej i redakcyjnej, która polega na ujęciu danych w tabele według ujednoliconego schematu. Każdy przykład kończy zebranie wyników i wnioski. Struktura podrozdziału 3.3. jest przejrzysta i logiczna. Jednak zbyt dużo informacji, powtórzenia, operowanie zwartym ciągłym tekstem zaburza czytelność pracy. Znaki graficzne zastosowane w tabelach byłyby pomocne w identyfikacji znaczeń, których dotyczą, gdyby nie ich ilość. Jest ich tak wiele, że po zapoznaniu się z kolejnymi częściami opracowania, zapomina się już co miały symbolizować. Nie jest jasne z czego wynika określenie wagi znaczenia oraz wzmocnienia/redukcji (gradacja zaznaczona kolorem kółka) w tabelach w punktach 13. *Analiza rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych w zakresie przyjętych trzech grup tematycznych kryteriów badawczych* (str. 166 – 168; str. 189 -192; str. 211 – 213; str. 231 – 234).

W podrozdziale 3.4. *Zestawienie danych podstawowych oraz wyników i wniosków z badanych szczegółowo przykładów – Karty przykładów* (str. 240 – 248) przedstawiono tabelarycznie karty przykładów. Są one skróconym powtórzeniem treści z podrozdziału 3.3. W podrozdziale 3.5. *Analiza i ocena otrzymanych wyników z badań szczegółowych* (str. 249 – 257) zaprezentowano ocenę analizowanych w poprzednich podrozdziałach, przykładów. W ocenie tej nie wiadomo z czego wynikają (podobnie jak w podrozdziale 3.3.) kolory kółek oraz zastosowana ocena punktowa. W przedstawieniu zagrożeń i potencjału nadrzecznych obszarów centralnych (str. 257) treści przedstawione są chaotycznie, począwszy od różnych form gramatycznych stosowanych w poszczególnych odnośnikach do braku możliwości uogólnienia części sformułowań, co wynika z założonego zakresu badań. Zakres ten, początkowo bardzo szeroki, trudny do przebadania, zawęża się w badaniach szczegółowych do bardzo małego (cztery miasta polskie).

W podrozdziale 3.6. *Wnioski zbiorcze z badań szczegółowych* (str. 258 – 265) jako pierwsze przedstawiono w formie tabeli wnioski dotyczące rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych transformacji nadrzecznych obszarów współczesnego miasta, w tym centralnych nadrzecznych obszarów miasta – w kontekście zrównoważonego rozwoju (str. 258). Następnie zestawiono wnioski zbiorcze w zakresie zarządzania transformacją nadrzecznych obszarów współczesnego miasta, w tym centralnych nadrzecznych obszarów miasta – w kontekście zrównoważonego rozwoju (str. 261); wnioski zbiorcze w zakresie dokumentów wspomagających działania transformacyjne nadrzecznych obszarów współczesnego miasta, w tym centralnych nadrzecznych obszarów miasta – w kontekście zrównoważonego rozwoju (str. 263); wnioski w zakresie miejskich dokumentów strategiczno-planistycznych ujmujących nadrzeczne obszary współczesnego miasta, w tym nadrzeczne obszary centralne miasta – w kontekście zrównoważonego rozwoju (str. 263). Wnioski są bardzo rozbudowane. I ponownie, przedstawienie ich w postaci zwartego, ciągłego tekstu osłabia ich czytelność. Również tu, Autorka nie uchroniła się od niekonsekwencji językowych i błędów gramatycznych. Była już o tym mowa w niniejszej recenzji, w ocenie części formalnej rozprawy doktorskiej. Recenzentka powtarza w tym miejscu ów zarzut, ponieważ błędy te wpływają na obniżenie jakości merytorycznej pracy. Na zakończenie podrozdziału 3.6. Doktorantka przedstawia autorską propozycję nowego dokumentu strategicznego miasta opartego o koncepcję Zintegrowanego Błękitno-Zielonego Systemu Miasta (str. 265) mającego według Doktorantki stanowić podstawę dla rozwoju i zagospodarowania miasta, w którym rzeka stanowi os rozwoju społecznego, ekologicznego oraz ekonomicznego.

Ostatnią merytoryczną część pracy stanowi ROZDZIAŁ IV PODSUMOWANIE (str. 269 - 288). Składowe tej części to: 4.1. *Znaczenie rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych nad-*

rzecznych obszarów centralnych dla współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju (str. 269 – 271); 4.2. wytyczne architektoniczno-urbanistyczne dla transformacji nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju (str. 272 – 276); 4.3. Optymalizacja strategii projektowych dla transformacji nadrzecznych obszarów centralnych współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju (str. 277 – 281); 4.4. Weryfikacja założonej hipotezy i odpowiedzi na postawione pytania badawcze (str. 282 – 288).

W ostatniej merytorycznej części pracy, oprócz podsumowania badań powinny się znaleźć wnioski z całości badań. Doktorantka, jak wykazano w recenzji, buduje wnioski na każdym etapie pracy, ale są to wnioski wynikające z tychże właśnie etapów. Wnioski z całości badań powinny być ujęte syntetycznie. Wnioski z badań szczegółowych nie mogą mieszać się z wnioskami z badań ogólnych. Nie można wniosków na poziomie ogólnym wyciągać z analizy i oceny czterech przykładów polskich. Co w podsumowaniu należy traktować jako wnioski z całości badań? Według Recenzentki problem związany z niesyntetycznym ujęciem opracowania badań wynika z obrania sobie zbyt dużego zakresu badań oraz bardzo rozbudowanego przedmiotu badań. Przedmiot ten Doktorantka zawężyła w toku pracy. Gdyby w założeniach do badań przyjęto już ograniczony (zawężony) przedmiot badań, Doktorantka uniknęłaby wielu błędów, nieścisłości, powtórzeń i niekonsekwencji oraz błędów językowych, które często wynikają z ogromnego zagęszczenia tekstu. Recenzentka uznaje zasadność celów naukowych badań oraz potwierdza ich spełnienie, ma jednak wątpliwość co do postawionej hipotezy, o czym była już mowa na początku recenzji. **Recenzentka oczekuje przedstawienia w sposób syntetyczny, głównych wniosków z badań.**

Pomimo wyszczególnionych uwag, ogólna ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. arch. Moniki Jaszek pt.: *Znaczenie architektury terenów nadrzecznych dla współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju. Optymalizacja strategii projektowych.* jest pozytywna.

3. Podsumowanie

Dysertacja doktorska Pani mgr. inż. arch. Moniki Jaszek pt.: „Znaczenie architektury terenów nadrzecznych dla współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju. Optymalizacja strategii projektowych.” jest opracowaniem naukowym, wykonanym w oparciu o logicznie dobrane metody badawcze. Określone we *Wprowadzeniu* główne cele badawcze zostały zrealizowane. Lektura dysertacji dostarcza wiele informacji na temat historii, idei, a także współczesnych, zmieniających się zasad i trendów w zakresie kształtowania architektury terenów nadrzecznych współczesnych miast, z ukierunkowaniem na miasta polskie.

W tym zakresie dysertacja doktorska Pani mgr. inż. arch. Moniki Jaszek poszerza zasób wiedzy w dyscyplinie *architektura i urbanistyka* w Polsce, przyczyniając się do jej rozwoju.

Poziom merytoryczny rozprawy Recenzentka ocenia jako dobry, nie odbiegający od standardów. Doktorantka wykazała się ogromną wiedzą. Widać też wielki wkład pracy w wykonanie badań. Mimo, iż przedstawiona do recenzji dysertacja jest za długa, za mało syntetyczna, zachowana jednak została czytelna struktura pracy i logika wywodu naukowego. Na uznanie zasługuje ujednolicenie opracowań materiału ilustracyjnego oraz tabel i bogaty materiał fotograficzny. Bardzo cenne jest wykorzystanie własnej, autorskiej dokumentacji fotograficznej oraz opracowanie autorskich tabel.

4. Konkluzja

Doktorantka opanowała warsztat naukowy i wykazała się bardzo dużą ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie naukowej *architektura i urbanistyka*. Doktorantka wpisała się w bardzo aktualny nurt tematyki badawczej, poszerzając zakres wiedzy w dyscyplinie naukowej *architektura i urbanistyka*. Przeprowadzony w pracy doktorskiej wywód pozwolił zrealizować przyjęte główne cele badawcze i odpowiedzieć na postawione pytania badawcze.

Recenzentka stwierdza niniejszym spełnienie przez Panią mgr inż. arch. Monikę Jaszek w rozprawie doktorskiej pt. „*Znaczenie architektury terenów nadrzecznych dla współczesnych miast w kontekście paradygmatu zrównoważonego rozwoju. Optymalizacja strategii projektowych*” merytorycznych kryteriów i wymogów wynikających z art. 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., (Dz. U. z 2023 r. poz. 742) z późniejszymi uzupełnieniami. Tym samym Recenzentka wnosi do Przewodniczącego Rady Dyscypliny Architektura i Urbanistyka w Politechnice Śląskiej o kontynuację procedury, przyjęcie rozprawy doktorskiej i dopuszczenie Pani mgr. inż. arch. Moniki Jaszek do publicznej obrony.

Prof. dr hab.inż.arch. Magdalena Jagiełło-Kowalczyk

Podpisano odręcznie przez autora

Kraków, 09.07.2024